

Rituelen (2): Feest van dankbaarheid

Inleiding

In deze tweede viering in een serie over Rituelen staan we stil bij een feest uit de niet-christelijke traditie: Soekot (Sukkot), het joodse Loofhuttenfeest. Het feest wordt precies nu gevierd: vanaf afgelopen donderdag tot en met aanstaande woensdag. Wij willen jullie graag iets van dit feest laten ervaren. Een feest dat zeven dagen duurt. Kom daar eens om in onze christelijke traditie. Met dit feest herdenken de Joden de trektocht en omzwervingen gedurende veertig jaren door de woestijn. Veel Joodse gezinnen bouwen in deze periode in hun tuin of op het dak van hun huis een hut, een soeka. Volgens het gebod moeten de mensen in die hutten verblijven. Het eten van een maaltijd in een de soeka geldt al als vervulling van het gebod. Nog meer in overeenstemming met het gebod is om in de hut te overnachten. De hutjes verwijzen niet alleen naar de tocht door de woestijd, maar ook naar de hutjes die Joodse boeren vroeger op hun land bouwden om tijdens de oogst in te overnachten. Het loofhuttenfeest is ook een oogstfeest. Dankbaarheid speelt bij dit feest een belangrijke rol: dankbaarheid voor de zorg van God tijdens de reis door de woestijn en dankbaarheid voor de oogst. Al pratend vonden we het eigenlijk heel mooi, een feest waarin dankbaarheid zo centraal staat. Aan de hand van dit feest willen we met elkaar nadenken over dankbaarheid, waarom we dat van belang vinden, en hoe we het ervaren: waar zijn wij dankbaar voor en hoe uiten we dat?

Voor de kinderen

Jullie hebben vast al gezien wat daar staat. We hebben een klein hutje gebouwd. Zo'n hutje heet een soeka: het is gemaakt van takken en bladeren. Als je er in zit kun je door de takken heen naar de lucht kijken. Sommige mensen bouwen zo'n hutje elke herfst op het dak van hun huis. En daar eten ze dan in en soms slapen ze er ook in. Dat huisje bouwen ze om te vieren dat ze zo blij zijn dat ze een mooie zomer hebben gehad, met zon en allemaal lekker fruit en lekkere groente in de tuin. Het hutje is natuurlijk wel een beetje koud en ook een beetje nat als het regent. Dus als je daarin slaapt ben je ook heel blij met je warme huis, .. Hoe dan ook: omdat het zo'n vrolijk feest is worden de hutjes heel mooi versierd. Nu ga ik jullie vragen om daar alvast mee te beginnen. We hebben papier en kleurtjes. Kunnen jullie misschien mooie tekeningen maken om het huisje mee te versieren? Dan plakken we die er op. We gaan jullie straks ook helpen. Is dat goed?

Lezen: uit Leviticus 23

"Op de vijftiende dag van de zevende maand begint ter ere van de HEER het Loofhuttenfeest, dat zeven dagen duurt. De eerste dag moet je als heilige dag samen vieren; je mag dan niet werken. Elk van de zeven dagen moeten jullie de HEER een offergave aanbieden. De achtste dag moet je opnieuw als heilige dag samen vieren, en ook dan moeten jullie een offergave aanbieden aan de HEER. Er zal dan een feestelijke samenkomst zijn en er mag niet gewerkt worden. Neem dit in acht: Op de vijftiende dag van de zevende maand, wanneer je de oogst van het land hebt gehaald, begint het feest van de HEER, dat zeven dagen duurt. De eerste dag en de achtste dag moeten voor jullie rustdagen zijn. De eerste dag moeten jullie mooie vruchten plukken en takken afsnijden van dadelpalmen, loofbomen en beekwilgen. Zeven dagen lang moeten jullie feestvieren ten overstaan van de HEER, jullie God. Elk jaar moet dit feest ter ere van de HEER zeven dagen lang gevierd worden. Dit voorschrift geldt voor altijd, generatie na generatie. Vier dit feest in de zevende maand. Zeven dagen lang moeten jullie in hutten wonen, elke geboren Israëliet moet in een loofhut wonen, om jullie kinderen eraan te herinneren dat ik de Israëlieten in hutten liet wonen toen ik hen uit Egypte wegleidde."

Overweging

Voor muziek die me even uittilt boven mijn dagelijkse dingen
Voor zonlicht dat door het bladerdak valt op de grond van het Haagse bos
Voor een Tupperware bakje appelmoes van eigen boom dat mijn moeder meegeeft voor thuis
Voor de blik van Amel als ik haar ophaal uit de opvang
Voor de snotterkus van Floor op het raam als ik gedag zwaai
Voor zonnige oktoberdagen die naar herfst ruiken
Voor de gedichten van Huub Oosterhuis en de muziek van Antoine Oomen
Voor elke dag dat ik gezond mag opstaan, met een dak boven mijn hoofd, met een baan en met de mensen om me heen die me lief zijn en die gelukkig ook allemaal gezond zijn
Voor de momenten dat ik me verbonden voel met een ander, dat ik me gekend voel
Voor al die dingen en nog veel meer ben ik onbeschrijflijk dankbaar.

Toch is het zo makkelijk eraan voorbij te gaan. De dingen die me het meeste geluk geven zijn ook de dingen die ik vaak als vanzelfsprekend neem. Om me echt te binnen te brengen dat ze helemaal niet vanzelf spreken moet ik de tijd nemen, al is het maar even, om te kijken, te voelen wat is.

Het zijn ook allemaal dingen die voor een belangrijk deel buiten mijn invloed liggen. Ik heb ze nergens aan verdiend. Ik heb ze zomaar gekregen. Dat voelt niet alleen als een gift. Het voelt voor mij ook als een verantwoordelijkheid. Want wat je krijgt, daar moet je wat mee doen. Als kind was ik altijd onder de indruk van het bijbelverhaal over de talenten. De jongen die de talenten in de grond stopt en die daar dan voor wordt gestraft. Maak dankbaar gebruik van wat je krijgt. Durf te leven! Maak er wat van. Doe ik dat voldoende?

Toen we met elkaar de tekst lazen uit Leviticus viel ons op hoe vaak het herhaald wordt: vier feest! En blijf dit doen! Die herhaling, het is de vorm van het rijm maar het leest ook als een manier om het je nadrukkelijk in te prenten. Een gebod om feest te vieren! Om stil te staan bij waar je dankbaar voor bent. Herhaal dat, jaar na jaar. Zodat ook je kinderen weten dat het leven voor een belangrijk deel gegeven is. Dat de mens veel kan maar dat we in de eerste plaats dankbaar mogen ontvangen, om daar vervolgens weer ruimhartig van te mogen uitdelen.

Hoe je dat feest moet vieren is ook vastgelegd: je moet beginnen en eindigen met een rustdag. Je moet offeren. En je moet wonen in een zelfgebouwd hutje, of er in elk geval de maaltijd gebruiken. Volgens de traditie mag het niet te stevig zijn, het moet met storm kunnen omwaaien. En het dak moet zijn van takken, twijgen, stro of ander plantaardig materiaal, je moet de sterrenhemel kunnen zien als je er in zit. Bij het feest hoort ook het maken van een bundel takken, gestoken in een citrusvrucht, wari in de synagoge mee wordt rondgezwaaid tijdens het lezen van bepaalde psalmen. De loelaab wordt naar alle windrichtingen bewogen om uitdrukking te geven aan dat alles God toebehoort. Aan het eind van dat 8daagse feest volgt het feest van de Vreugde om de Wet: de thora-rollen worden rondgedragen, er wordt mee gedanst, en zowel het laatste deel uit Deuteronomium als het eerste deel uit Genesis worden gelezen om te symboliseren dat de studie van de thora nooit ophoudt. Na de viering is er snoep voor de kinderen.

Bij het maken van deze overweging stelde ik me voor hoe dat gaat, een week in zo'n hutje. Floor en Amel zouden het een mooi avontuur vinden. Kamperen in eigen tuin, maar toch anders. Een hut die om moet kunnen waaien. Een onderkomen dat ons bepaalt bij de kwetsbaarheid van ons bestaan. Een herinnering aan dat je niet alles in de hand hebt. Versierd met afbeeldingen van de oogst. Om te vieren wat ons is gegeven. Uitzicht op de sterrenhemel, op wat groter is dan wij. Een tafel in die hut waaraan we samen eten, hoe meer zielen – hoe meer vreugde. Samen lezen we de verhalen over hoe het volk Israel door de woestijn trok naar het beloofde land en hoe God voor hen zorgde. Samen danken we voor wat ons werd gegeven, door een ander, door de Ander, door de Ene andere.

Ik dacht nog: een mens moet wel kunnen ontvangen. Ik mag dingen aannemen. Niet alleen helpt mij dat. Maar het geeft iemand anders ook het plezier van iets voor mij te kunnen betekenen. En wie kan er geven die niets heeft gekregen?

Vanmorgen willen we jullie uitnodigen om iets op papier te zetten van waar je dankbaar voor bent. Je kunt een tekening maken maar ook iets opschrijven. We maken er een slinger van om ons loofhutten-huisje mee te versieren. Als je klaar bent, hang hem op en neem gerust even de gelegenheid om de andere bijdragen te bekijken.

Voordat we samen gaan versieren tot slot een gedicht van Herman de Koninck over geven en ontvangen. Het heet "Verlanglijstje".

Geef mij Nescio en Tsjechov, oude boeken.

Geef mij na mijn zoveelste kale reis
Iemand die mij twee haren uittrekt
En glimlachend zegt: je wordt grijs
Geef mij alles en zeg: het is niets.

Geef mij niets en zeg: dat is alles.

Geef mij mezelf, geef mij jou.

Ik heb gezocht naar wist ik maar wat.

Geef mij nu eindelijk

Wat ik altijd al had.